

להתזדנע

ולהגלות מהמדי התורה בכל דף בש"ס

שבת דף קמא

בענין מלאכת טוחן

בשבת דף קמ"א. אמר רב יהודה, הני פלפלי, מירק חדא חדא בקתא דסכינא שרי, תרתי אסירי. רבא אמר כיון דמשני, אפילו טובא נמי.

- א -

דינת פלפלין ביד של סכין

פלפלים וכיוצא בהן ליתן לתוך המאכל בשבת, הרי זה כותש ביד הסכין ובקערה, אבל במכתשת חייב מפני שהוא טוחן. וכן כתב בשו"ע סי' שכ"א סעיף ז'. ובביאור הגר"א שם מפרש דהכוונה הוא שצריך ב' שינויים, והיינו שיכתוש ביד הסכין, ועוד שיהא לתוך הקערה ולא שידוך ביד הסכין לתוך מכתשת. [דלא כדברי המג"א שם סק"ט שמפרש דאין כוונת הרמב"ם לומר שצריך שני שינויים]. ובביאור הגר"א שם מקשה על זה, שהרי בשו"ע שם סעיף ח' לענין כתישת מלח אינו מצריך שיהיו ב' שינויים. וכתב הגר"א דפלפלין חמור יותר ממלח, ע"כ. ובתורת רפאל מפרש כוונת הגר"א על פי הנ"ל, שהפלפלין חמור ממלח משום דפלפלין הם גידולי קרקע ומלח אינו גידולי קרקע, ונמצא דבמלח אפילו טחינה במכתשת גמורה אינו אלא מדרבנן.

דברי הגמרא שלפנינו אם מיירי בשבת או ביו"ט / הבדל בין דינת פלפלין לדינת מלח

- ר"ח, שאילנות, תוספות, רמב"ן, תורת רפאל, ביאור הגר"א -

א. בביאור דברי הגמרא שלפנינו נחלקו הראשונים, כי בתוס' (ד"ה הני) כתבו בשם הר"ח והשאלות דדברי הגמ' שמוותר לדון פלפלין בקתא של סכין היינו דוקא ביום טוב, אבל בשבת לא התירו לטחון אפילו בקתא של סכין.

והתוס' חולקים על דבריהם וסוברים דגם בשבת מותר לדון פלפלין בקתא של סכין, ואין לומר דהגמרא שלפנינו איירי ביו"ט, שהרי במסכת שבת שנויין דיני שבת, ומהיכי תיתי דהלכה זו שלפנינו מיירי לענין יו"ט. והם מוכיחים בעוד הוכחות דמיירי בשבת.

הבדל בין סתם שינוי שאסור מדרבנן ובין שינוי גמור שמותר אפילו לכתחילה

- ב"י בשם שבלי הלקט -

ב. בשו"ע או"ח סי' שכ"א סעיף ז' מובא דין זה דמותר לדון פלפלין אפילו הרבה יחד, והוא שידוכם בקתא של סכין ובקערה.

ובב"י שם (ד"ה וכתוב) מביא בשם שבלי הלקט סי' צ"ב שיש מקשים דמדוע התירו חכמים לדון בקתא של סכין, הרי כיון שאם היה טוחן כדרכו היה חייב משום טוחן, א"כ גם בקתא של סכין, נהי שעושה על ידי שינוי, אפילו הכי יאה אסור מדרבנן, כמו בכל מלאכת שבת שאסרו חכמים לעשות כלאחר יד.

וכתב ליישב, דהטעם הוא משום דבדך בקתא דסכינא יש בו שינוי גמור, כי אפילו במדוכה עצמה אם טוחן במדוכה של עץ ולא במדוכה של אבן, גם זה הוא כבר בדרך שינוי, כדאיתא בביצה דף י"ד, וכשטוחן שלא במדוכה כי אם בקתא דסכינא יש בזה שינוי גמור, ולכן מותר אפילו לכתחלה. וכן מצינו גם במלאכת בורר לעיל דף ע"ד. דבנפה ובכברה חייב, ובקנון ובתמחוי שהוא בדרך שינוי פטור אבל אסור מדרבנן, ובבורר ביד שהוא בדרך שינוי גמור, מותר אפילו לכתחלה, עכ"ד.

ובחי' הרמב"ן ובחי' הרשב"א מוכיחים כדעת התוס' דהגמ' מיירי בשבת ולא רק ביו"ט, שהרי בתוספתא (פט"ו הי"ג) שינוי דאין כותשין את המלח במדוך של עץ, אבל מרסק הוא ביד של סכין בעץ הפרור ואינו חושש, אין מרסקין דבילה וגרוגרת ואת החרובין לפני זקנים בשבת, אבל מרסק הוא בעץ של סכין ביד הפרור ואינו חושש, ע"כ, הרי מפורש דכיון שעושה ע"י שינוי זה, מותר אפילו בשבת. להלכה מובא דין זה בשו"ע או"ח סי' שכ"א סעיף ז' לענין שבת.

וליישב דעת הר"ח והשאלות מדברי התוספתא, בספר תורת רפאל או"ח סי' ל"ב כתב דיש לחלק בין מלח ובין פלפלין, דהנה בשו"ת תרומת הדשן סי' נ"ו כתב דאין טחינה אלא בגידולי קרקע, ונמצא לפי זה דבמלח כיון שאינו גידולי קרקע אין בו משום טחינה דאורייתא, וא"כ יש לומר דלכן מתיר התוספתא לדון מלח ביד של סכין, כיון שמן התורה אין כלל איסור טחינה במלח, וא"כ אין להוכיח מזה להתיר דיכה בפלפלין, שהרי פלפלין הם גידולי קרקע, ובטחינה גמורה יש בה איסור דאורייתא, ויש לומר שבזה לא התירו דיכה אפילו בקתא של סכין.

והנה הרמב"ם בפרק כ"א מהל' שבת הלכה כ' כתב דמי שצריך לדוק

- ב -

מלאכת טוחן בחיתוך דק דק

הבדלים בין טוחן במכתשת ובין חיתוך דק דק

ד. ובענין זה דהמחתך בסכין דק דק עובר משום טוחן, יש להוסיף דמכל מקום ישנן חילוקי דינים בין טוחן במכתשת, ובין חותך בסכין דק דק שעובר ג"כ משום טוחן, כמו שיבואר.

דהנה בשו"ע או"ח סי' שכ"א סעיף י"ב כתב המחבר דהמחתך הירק דק דק, חייב משום טוחן. וכתב הרמ"א שם דזה דוקא בחותך דק דק ומניח לאחר זמן, אבל אם חותך לאכלו מיד, אין בזה משום טוחן, ומותר, כמו שמצינו בבורר שמוותר לברור כדי לאכול מיד.

ומקורו הוא בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' ע"ה שכתב דמה שאמרו בגמ' דמאן דפריס סילקא חייב משום טוחן היינו במחתך דק דק כדי לאוכלו למחר, או לבו ביום ולאחר שעה, אבל אם מחתכו כדי לאוכלו מיד, מותר, שלא אסרו על אדם לאכול מאכלו חתיכות גדולות או קטנות. ויש לדמותו למה שאמרו בשבת דף ע"ד. לענין בורר, דכל שאוכל לאלתר כדרך שדרכן של בני אדם לאכול, אין בו משום בורר, ודין זה נוהג אפילו בבורר בדרך שאם היה דעתו להניחו לאחר זמן היה חייב חטאת, והכי נמי לענין טוחן, ע"כ. והר"ן בפ' כלל גדול (דף ל"ב. מדפי הרי"ף) מביא דברי הרשב"א.

אמנם בשלטי הגבורים שם מקשה על דעת הרשב"א דכיון שהאיסור הוא משום טוחן, מה לי אם טוחן לאלתר או לצורך מחר, וכי כל המלאכות מותר לעשותן כשצריך לאותה מלאכה לאלתר. וכתב דאין לדמותו למה שאמרו שמוותר לברור לאלתר ולומר דכמו כן מותר לטוחן לאלתר, דהתם הוא משום דבכה"ג אינו דרך ברירה, ודבר זה גילו לנו חכמי התלמוד שבבורר לאלתר אינו דרך ברירה, אבל בטוחן שלא אמרו דבר זה בגמ' בפירוש, אין לנו לומר דבר זה מעצמינו.

ובמג"א סי' שכ"א סקט"ו מביא דהשלטי גבורים מפקפק על דברי הרשב"א, אמנם כתב דבמדינתנו נהגו לחתוך הצנן דק דק מאד, ויש להם על מי שיסמוכו. אכן עכ"פ אסור לעשותו עד יציאה מבית הכנסת, כי צריך שיהא סמוך לסעודה ממש.

איסור חיתוך פלפלין לחלקים דקים מדין תולדה דטוחן

- מג"א, רמב"ם -

ג. במג"א שם סק"ט כתב דאע"ג שהתירו לדוך פלפלין בהקתא של סכין, היינו רק שמוותר דרך דיכה, אבל לחתוך את הפלפלין בהסכין עצמו, אסור, והוא הדין בכל תבלין, ע"כ.

והיינו, דהנה לעיל דף ע"ד: אמר רב פפא, האי מאן דפריס סילקא חייב משום טוחן. והיינו, דמי שמחתך סילקא לחתיכות דקות, חייב משום טוחן.

דבר זה מובא ברמב"ם בפ"ח מהלכות שבת הלכה ט"ו שכתב, הטוחן כגורגרת חייב, וכל השוחק תבלין וסמנין במכתשת, הרי זה טוחן וחייב. המחתך ירק תלוש, הרי זה תולדת טוחן. וכן כתב בשו"ע או"ח סי' שכ"א סעיף י"ב. א

וביתר ביאור כתב הרמב"ם שם בפ"ז הלכה ה' דהתולדה היא המלאכה הדומה לאב מאלו האבות, כיצד המחתך את הירק מעט מעט לבשלו, הרי זה חייב, שזו המלאכה תולדת טחינה, שהטוחן לוקח גוף אחד ומחלקו לגופים הרבה, וכל העושה דבר הדומה לזה, הרי זה תולדת טוחן. וכן הלוקח לשון של מתכת ושף אותו כדי ליקח מעפרו כדרך שעושים צורפי הזהב, הרי זה תולדת טחינה.

ומבואר בדברי הרמב"ם דאב מלאכת טוחן הוא בטוחן במכתשת, ומכל מקום גם המחתך דק דק בסכין, עובר ג"כ משום טוחן, כי חיתוך בסכין דק דק הוא תולדה דטוחן.

ועל זה כתב המג"א דאע"ג שהתירו לדוך את הפלפלין בקתא של סכין, מכל מקום לא התירו לחתוך את הפלפלין דק דק, והוא משום שכשדך אותם בקתא של פלפלין הרי הוא טוחן שלא כדרכה, אבל אם מחתך בסכין דק דק, הרי זו טחינה כדרכה, כי חיתוך דק דק הוא תולדה דטוחן, והרי הוא מחתך בדרך חיתוך.

השלמות והוספות

פולגת הראשונים במחתך דק דק / חיתוך דק דק בירק הנאכל חי

- רא"ש, תוספות, רמב"ם, מנחת חינוך, משנ"ב -

א. אמנם הרא"ש בפ"ז דשבת סי' ה' מביא בשם רש"י דפריס סילקא היינו שמחתך ירקות דק דק. והוא חולק על זה וכתב דפירושו תמוה, כי בדבר שהוא אוכל ומחתך אותו דק דק, אין שייך בו טחינה.

וכתב בשם הר"ח דסילקא היינו עצי דקלים שעומדים כעין נימין, שכשמפרק הנימין הללו יוצא מביניהן כמו קמח דק, לפיכך המנפצו חייב משום טוחן. אמנם כפי האמור דבשו"ע העלה כדברי התוס' והרמב"ם הנ"ל.

והנה יש לציין, שאפילו לפי דעה זו שהמחתך דק דק עובר משום טוחן דנו הפוסקים הרבה אם זה נוהג בכל פרי וירק ובכל מאכל שאם חותכו דק דק עובר משום טוחן, או שיש בזה תנאים מסויימים, כי בתוס' שם (האי) כתבו דדוקא בסילקא שייך טחינה אבל בשאר אוכלין מותר, ע"כ. והתוס' שם אינם מבארים גדר הדבר בין סילקא ובין שאר אוכלין.

והרמב"ם בפ"ז מהלכות שבת הלכה ה' כתב דהמחתך את הירק מעט מעט

לבשלו, הרי זה חייב משום תולדה דטוחן. ומבואר שהוא מוסיף בדברי הגמ' דמה שאמרו שהמחתך את הירק מעט מעט לבשלו חייב משום טוחן, הוא דוקא במחתך כדי לבשלו.

והנה במנחת חינוך מצות ל"ב [מוסך השבת מלאכת טוחן (אות ב')] מצדד לפרש בדברי הרמב"ם דאיסור טוחן בחיתוך דק דק הוא דוקא בירק שאינו נאכל חי אלא מבושל, אבל ירק שנאכל חי אין בו משום טוחן במחתך דק דק. [ובמנ"ח מביא דברי הכס"מ בשם הרמ"ך שתמה על הרמב"ם שהיה לו לפרש דאיסור חיתוך דק דק הוא דוקא בירק שאינו נאכל חי, ולא בירק שנאכל חי. אכן במנ"ח שם כתב דיש להעמיס דבר זה בדברי הרמב"ם שכתב דהאיסור הוא במחתך על מנת לבשלו].

ובמנ"ח שם מצדד לפרש כן גם בדברי התוס' הנ"ל שכתבו דדוקא בסילקא שייך טחינה אבל בשאר אוכלין מותר, וכתב דיש לומר דכוונתם הוא כדברי הרמב"ם דאינו עובר אלא בדבר שאינו נאכל חי, וסילקא הוא דבר שאינו נאכל חי.

אמנם למעשה כתב במשנ"ב שם סקל"י דמסתימת דברי השו"ע שם משמע דגם באוכלין הנאכלין חיון אסור לחתוך דק דק משום מלאכת טוחן.

בורר, ראוי לומר דכשם שבבורר מותר דוקא ביד ולא בכלי, הכי נמי נאמר בטוחן שיהא רשאי לחתוך חתיכות דקות דוקא ביד ולא בסכין.

וכתב בשם הפמ"ג, דהטעם הוא דכמו שבבורר בידו לאכול לאלתר הרי זה דרך אכילה, הכי נמי בטוחן לאלתר הרי זה דרך אכילה אפילו כשמחתך בסכין לאכול לאלתר, כי בטוחן, זהו דרך אכילה לחתוך דק דק בסכין.

אכן כתב דאה"נ דכשמחתך בכלי המיוחדת לטחינה, כמו 'ריי"ב אייזי"ן' וכיוצא בזה, אז יש לדמותו למה שאסור לבורר בנפה וכברה דשייך שם בורר אפילו בלאלתר, והכי נמי לגבי מלאכת טוחן אם יחתוך על ידי כלי מיוחדת יהא עלה שם טוחן אפילו לאלתר.

ובביאור הלכה שם כתב דיש לעיין בחותך בצלים וצנון דק דק בסכין גדול המיוחד לזה, שקורין 'הא"ק מעסע"ר' אם זה דומה לברירה בקנון ותמחוי, דאע"ג שאינו מיוחד לברירה כל כך כמו בנפה וכברה, אפילו הכי אסורוהו רבנן לכתחלה, כיון דמיוחד קצת לברירה, ואפשר דהוא הדין בזה שאינו סכין רגיל, יש לדמותו לקנון ותמחוי.

ולאור האמור מתבאר דאע"ג דחיתוך ירקות דק דק הוא תולדה דטוחן, מכל מקום יש בזה חילוקי דינים בין מלאכת טוחן ממש ובין חיתוך לחתיכות דק דק שהוא רק תולדה דטוחן, דבטוחן ע"י מכתשת אין שום היתר לטוחן לאלתר, אבל במחתך דק דק בסכין יש היתר לטוחן כשצריך לו לאלתר לצורך סעודה. [א]

ובביאור דעת הרשב"א, באגלי טל מלאכת טוחן (אות כ"ג סק"א) מבאר מה שהרשב"א מדמה מלאכת טוחן למלאכת בורר, כי הסברא במה שבמלאכת בורר מותר לברור לאלתר הוא כי בשעת אכילה ממש הרי אי אפשר שיאכל בלא ברירה, שהרי ודאי שלא יאכל האוכל עם הפסולת ביחד, ובזה ודאי אין בו משום בורר, ולכן כשם שמותר לברור בשעת אכילה ממש, כמו כן מותר לברור סמוך לאכילה. והיינו דהסיבה שמתירו לברור בשעת אכילה ממש, זהו שמתירו לברור גם סמוך לאכילה. ומעתה סברא זו ישנה גם אצל מלאכת טוחן, כי בשעת אכילה ממש ודאי אין לאסור משום טוחן, שהרי בכל אכילה הוא טוחן את המאכל על ידי לעיסה בשיניו, ולכן מאותה סברא שמותר לטוחן בשעת אכילה ממש, מותר לטוחן גם סמוך לאכילה.

והנה בשו"ת הריב"ש סימן קפ"ד מביא דברי הרשב"א שסובר דמלאכת טוחן הוא דוקא כשהוא לצורך מחר, אבל לאלתר מותר, וכתב דאפילו אם נאמר שהרשב"א התיר לחתוך לאלתר דק דק אפילו בכלי, היינו דוקא בכלי כגון סכין שאינו מיוחד לטחינה. אבל בכלי המיוחד לטחינה כמו מורג חרוץ שמיוחד לטחינה, בזה ודאי אסור אפילו לאלתר, שהרי הרשב"א מדמה דין טוחן לדין בורר, ובמלאכת בורר אסור לברור בנפה וכברה אפילו כדי לאכול מיד.

ובביאור הלכה סי' שכ"א סעיף י"ב (ד"ה מידי) מעיר במה שמותר לטוחן לאלתר אפילו בסכין, שהרי בבורר לא התירו כי אם ביד ולא בכלי, וא"כ כיון שהמקור להתיר חיתוך דק דק סמוך לאכילה הוא ממלאכת

- ג -

חיתוך דק דק בדברים הנאכלים בתערובות מאכל

מוסיף דאסור לחתוך פלפלין אפילו לאכול מיד, והוא הדין לכל תבלין שאין דרך לאכלם אלא ע"י תערובות, ע"כ. וכן כתב בפרי מגדים במ"ז שם סק"י לגבי מלח ותבלין, דיש לומר דאסור לחתוך בסכין דק דק אפילו לאכול לאלתר. והיינו דבפלפלין אע"ג שיש בו צד קולא שמותר לדון שלא כדרכה אפילו לאחר זמן, מצד שני יש בהם חומרא, שאע"ג שמותר לחתוך ירקות דק דק לאכול לאלתר, מכל מקום אסור לחתוך פלפלין דק דק אפילו כדי לאכול לאלתר.

והביאור הוא, כי הטעם שמותר לחתוך דק דק כדי לאכול לאלתר, הוא משום דכיון שאוכל לאלתר הרי זה דרך אכילה, והיינו דמה שהוא

חיתוך פלפלין דק דק סמוך לאכילה / חיתוך בצלים דק דק סמוך לאכילה

- אליה רבא, שו"ע הרב -

ה. והנה הבאנו לעיל דברי המג"א שכתב דאע"ג שמותר לדון פלפלין בקתא דסכין, מכל מקום אסור לחתוך פלפלין בסכין, כשם שאסור לחתוך ירקות בסכין דק דק. והנה באליה רבא סקי"ב מצדד בדעת המג"א דמכל מקום מותר לחתוך פלפלין דק דק כדי לאכול מיד, כשם שהתירו לחתוך ירקות לאכול מיד.

אמנם בשו"ע הרב סי' שכ"א סעיף ז' כשמביא דברי המג"א, הוא

השלמות והוספות

והנה לגבי דבר שנטחן במכתשת וחוזר וטוחנו במכתשת, מעיר באגלי טל שם שם על מה ששינו בכריתות דף ו': דקטורת של יום הכפורים היה חוזר ומחזירה במכתשת בערב יום הכפורים כדי שתהא דקה מן הדקה, וצריך להבין מדוע היה חוזר ומחזירה במכתשת דוקא בערב יום הכפורים, ומדוע לא היה מחזירה במכתשת ביום הכפורים עצמו, הרי לפי הנחה הנ"ל שאם טוחן דבר שכבר נטחן אין בו עוד משום מלאכת טוחן, היה ראוי להחזירה במכתשת ביוהכ"פ עצמו, שהרי בכריתות שם מבואר שהיו מקפידין שלא תפוג ריחה, וא"כ היה להם להחזירה למכתשת ביוהכ"פ עצמו, ואע"ג שגם בזה יש עכ"פ איסור דרבנן, הרי אין שבות במקדש.

וכתב דהשיעור בטחינה הוא לפי דבר הנצרך, ואם כן, מי שטחן קטורת לצורך יום הכפורים ולא טחן דקה מן הדקה, אינו עובר על מלאכת טוחן, כי ליוהכ"פ צריך שתהא טחונה דקה מן הדקה, ונמצא דאם מחזירה למכתשת חייב משום טוחן

חתך ירקות דק דק ואח"כ טחנו במכתשת / דבר שכבר נטחן במכתשת וחוזר וטחנו במכתשת / קטורת של יוהכ"פ מחזירו למכתשת רק בערב יוהכ"פ ולא ביוהכ"פ עצמו

- אגלי טל -

[א] באגלי טל מלאכת טוחן אות ט"ו מסתפק מהו הדין בהיה לפניו ירק שהוא כבר חתוך דק דק, וחוזר וטחנו במכתשת, אם חייב על טחינה זו או לא. דהנה אם טחן סממנים במכתשת, ובא אחר וחוזר וטחנו במכתשת שיהא דקה מן הדקה, מסתבר שהוא פטור, כיון שהיו כבר טחונין. אמנם בירק שלא היה נטחן במכתשת אלא שהיה חתוך דק דק, יש לומר דכיון דעד עכשיו לא נעשה בו אב מלאכה של טוחן כי אם תולדה דטוחן, א"כ עכשיו שטחנו במכתשת ונעשה בו אב מלאכה של טוחן, יש לומר שהוא חייב.

התערובות, ואינו נרגש שאוכל חתיכת פלפלין, לא כן בבצלים שאפילו כשאוכלן בתוך התערובות עדיין נרגש שאוכל בצל.

ובענין זה דטחינה לאלתר אין עליה שם מלאכה אלא דרך אכילה, כתב באגלי טל מלאכת טוחן (אות כ"ז) דזהו דוקא כשטוחן לצורך אכילה, אבל אם טוחן לצורך ענין אחר, כגון שטוחן כדי להריח בו לאלתר, אין בזה ההיתר דנקרא דרך אכילה, כי היתר זה הוא דוקא באכילה בלבד. וכל שכן כשטוחן לאלתר לצורך אחר, כדמצינו בביצה דף ז': דאסור לטוחן רגבים ביו"ט לצורך כיסויי הדם, אע"ג שהוא משתמש בהעפר לאלתר, כי זה דוקא כשהוא לצורך אכילה.

דרך אכילה מפקיע ממנו שם מלאכה, וזה דוקא כשאוכל הדבר בעין, ולא באוכלו בתוך תערובות במאכל אחר. ג

אמנם אע"ג דבבחינת פלפלין כתבו הפוסקים הנ"ל דאין מועיל מה שמחתך לאלתר כיון שאוכלו בתערובות, אכן לענין בצלים כתב בשו"ע הרב שם סעיף י' דמותר לתחכו דק דק לאלתר סמוך לסעודה.

ולפי האמור יש לעיין בכוננת דבריו, אם מה שמתיר לחתוך בצלים סמוך לסעודה מיירי דוקא בבני אדם שאוכלים בצלים בעין בלא לערב אותו בשאר מאכלים, או דמיירי גם כפי הדרך שמערבין בצלים בשאר מאכלים, אלא שאין לדמותו לפלפלין, כי הפלפלין מתערב לגמרי בתוך

השלמות והוספות

ולא דרך מלאכה, אבל מצד שהוא מכשיר את המאכל, ראוי להחשב דרך מלאכה, ואין להתירו אפילו סמוך לאכילה.

אמנם, כשהוא חותך כלאחר יד, והוא גם סמוך לאכילה, אז שפיר יש מקום להתירו, ואפילו לכתחילה. והטעם בזה, משום דהטעם שהעושה מלאכה כלאחר יד פטור מן התורה הוא משום דאינה מלאכת מחשבת, כמו שכתב בחלקת מחוקק באהע"ז סי' קכ"ג סק"ה, אמנם חכמים אסרו כל דבר שהוא פטור משום מלאכת מחשבת, כמו מלאכה שאינה צריכה לגופה, וכן דבר שאינו מתכוין לרבי יהודה, וכן מקלקל, ולכן אסור מדרבנן לעשות מלאכה כלאחר יד, משום דאע"ג שאינו מלאכת מחשבת, אסור מדרבנן.

אמנם מצינו דבר שפטורו הוא משום שאינו מלאכת מחשבת והתירוהו חכמים אפילו לכתחילה, והוא מה שמותר לברור לאלתר סמוך לאכילה, שלדעת הר"ח הטעם בזה הוא משום דסמוך לאכילה אינו מלאכת מחשבת דבורי, וזה התירו חכמים אפילו לכתחילה, והוא משום שלא רצו חכמים לגזור גזירה שאין הציבור יכולין לעמוד בה, שהרי אי אפשר לאכול הכל האוכל והפסולת. ומעתה, כמו כן במלאכת טוחן מה שמותר לטוחן לאלתר סמוך לאכילה משום שאין זה דרך מלאכה, הוא ג"כ משום שאינו מלאכת מחשבת למלאכת טוחן, והתירוהו חכמים לכתחילה, כי לא רצו לגזור גזירה שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה, שאי אפשר לדקדק שיאכל רק חתיכות גדולות.

ומעתה, בחותך פלפלין סמוך לאכילה בדרך שינוי, לפי האמור דמצד אכילת הפלפלין עצמו ראוי שיהא מותר לטוחן גם בלא שינוי כיון שהוא צורך אכילה, אלא דמצד שהוא גם מכשירי אוכלין אין מועיל מה שהוא סמוך לאכילה, דעדיין הוא דרך מלאכה, מכל מקום בהתוסף ההיתר שהוא טוחן כלאחר יד, שמן התורה מותר משום שאינו מלאכת מחשבת, אלא דלכאורה יש לאסור מדרבנן כמו שאסרו כל דבר שאינו מלאכת מחשבת, אכן כיון שבאותה טחינה עצמה נותר הטחינה אפילו מדרבנן מפני שאינה מלאכת מחשבת מפני שהוא סמוך לאכילה, כי ראו חכמים מפני הצורך להתיר זה אפילו מדרבנן, שוב מועיל היתר זה להתירו גם מצד שהוא מכשירי האוכל, כי גם זה נכלל באותו צורך, ולכן מותר אפילו מדרבנן לחתוך פלפלין דק דק בדרך שינוי כשהוא סמוך לאכילה, דכשם שהתירו מפני שאינה מלאכת מחשבת מצד שהוא סמוך לאכילה, כן התירו מפני שאינה מלאכת מחשבת מצד שהוא כלאחר יד.

אמנם בפרי מגדים סי' שכ"א במ"ז סק"ז כתב דמסתמת המחבר משמע שהתירו לדרך פלפלין בקתא של סכין אפילו מסעודה לסעודה. ובמשנה ברורה שם סק"ד כתב בשם הפמ"ג דמותר למה שהוא צריך לאותה שבת ולא יותר, והיינו דעכ"פ מותר גם לסעודה אחרת.

מדאורייתא, דאע"ג שכבר נטחן, מכל מקום כיון שעכשיו חוזר וטוחן עד שתהא דקה מן הדקה שזה הנצרך ביוה"כ"פ, חייב משום טוחן, אע"ג דבעלמא הטוחן אחר שהיה טוחן במכתשת אינו עובר משום טוחן.

היתר דיכת פלפלין בקתא של סכין דוקא סמוך לאכילה / ביאור שילוב שני הקולות ביחד / חומר בטחינה לצורך המאכל שאינו נחשב דרך אכילה אלא מכשירי אוכל / היתר עשיית מלאכה ע"י שינוי משום שאינה מלאכת מחשבת

- אגלי טל -

ג בספר אגלי טל מלאכת טוחן (אות ל' סק"ג, ה') כתב מעצמו סברא זו דבדבר שמתערב במאכל אחר לא יועיל מה שמחתך לאכול לאלתר, דאין לומר בזה שאינו דרך מלאכה כי אם דרך אכילה. אמנם למעשה הוא סובר דההיתר ששינוי בגמ' שלפנינו דמותר לדרך ע"י קתא דסכינא מיוסד בצירוף על מה שהוא דך כדי לאכול לאלתר, ונביא תמצית דבריו בקיצור נמרץ.

באגלי טל שם מקשה קושיית שבלי הלקט דמה ראו חכמים להתיר לדרך בקתא דסכינא, הרי בכל מקום לא התירו חכמים לעשות מלאכה כלאחר יד, דנהי דכלאחר יד מותר מן התורה, הרי הוא אסור מדרבנן, ומאי שנא בזה שהתירו חכמים אפילו מדרבנן.

ובאגלי טל שם העלה דמה שהתירו לדרך פלפלין כלאחר יד, הוא דוקא אם טוחן סמוך לאכילה, והיינו שההיתר בזה הוא בהצטרפות שני דברים כאחד, א' שעושה כלאחר יד, ב' שהוא סמוך לאכילה. והיינו, דאין להתיר שחיקת פלפלין מטעם שהוא סמוך לאכילה כי אם בצירוף היתר טוחן כלאחר יד.

והיינו, דהנה אע"ג שהבאנו לעיל בשם הרשב"א שאם טוחן כדי לאכול לאלתר אין בו משום מלאכת טוחן, כמו שמותר גם לברור לאכול לאלתר, משום דאין זה דרך מלאכה אלא דרך אכילה, אמנם זה שייך דוקא בטוחן דבר שהוא אוכלו בדרך מאכל לעצמו, אבל בשוחק פלפלין שאינו אוכל הפלפלין בפני עצמן אלא שמניחן בתוך הבשר כדי להטעימה, נהי שהוא אוכל גם את הפלפלין שבתוך הבשר, ומצד זה ראוי להחשב דרך אכילה, מכל מקום במה שנתוסף בו גם שבזה הוא מכשיר את הבשר, מצד זה ראוי להחשב דרך מלאכה ולא דרך אכילה.

זכר לדבר, שהרי הרמב"ם בפ"א מהל' יו"ט הלכה ח' כתב דשחיקת תבלין דינו רק כמכשירי אוכל נפש ולא כאוכל נפש עצמו, ואסור לשחוק תבלין ביו"ט, מלבד אם לא יהא טוב כל כך כשיעשהו מערב יו"ט, כבשאר מכשירי אוכל נפש, הרי דטחינת פלפלין נחשב מכשירי אוכל נפש ולא אוכל נפש עצמו, ואם כן בשחיקת פלפלין סמוך לאכילה, נהי שמצד אכילת הפלפלין שבתוך המאכל נחשב דרך אכילה

השעה 8:00 בבוקר והנה החדשות התורניות:

הזדמנות היסטורית שלא היתה:
להבין ולהנות מדברי
ה'שאגת אריה'
גם באמצע יום העבודה!

כזאת לא היתה בישראל מאז ומקדם, כשנימים מקדם בכדי להבין את דברי רבותינו הראשונים האחרונים היה עלינו לעסוק במשך שעות על גבי שעות, וגם אז כולי האי ואולי כך נוצר מצב בו האנשים העמלים לפרנסתם, או לחילופין גם אכזבים אשר כל עסקם היה כלימוד ענין אחד, לא היה להם שמץ וידיעה בנושאים אחרים.

וגם כאשר נתחדשו המגמות, ולומדים הכירו חלקים נבחרים בש"ס, הרי שנושאים רבים ודברי ראשונים ואחרונים נשארו חתומים וחתם בתוך חתם.

אחרים, וגם כאשר נתחדשו המגמות, ולומדים הכירו חלקים נבחרים בש"ס, הרי שנושאים רבים ודברי ראשונים ואחרונים נשארו חתומים וחתם בתוך חתם.

וכעת בהגלות נגלות עלינו אור "להתוודע" בו יוכל הלומד להתענג ולהתודע בשיעורים קצרים לאור נושאים מעגונים מידי יום ביומו בשמיעה ובקריאה

מה יתן לי "להתוודע" לחיים?

שאלות שיטן
שבועיים

מבחנים בסגנון אמריקאי
לשיטת הנלמד
למען יעמדו לימים רבים

שאלת מיוחד
שאל את הרב

מנויי המערכת נהגים
משל'ת פורה ובהיר
עם רבני המערכת

שיעור יומי
מוקלט ומתעד

שיעור עיוני בנושא מרכזי
ב-25/10 דק' לבחירה ע"י
מל"ש מפורסמים במגוון שפות

שיעור יומי
בדיוור ישיר

שיעור כן 4 עמודים
בנושא עיוני על הדף
בעריכה בהירה

להצטרפות ומנויים: 02-990-40-01

נעמט דעם דף היומי צום קומענדיגן שטאפל...

שמועסט עס אויס!

מיט "להתוודע" וועט איר שפירן א גאר אנדערע טעם אין לימוד דף היומי. איר וועט זיך באקענען מיט פארשידענע נושאים, און האבן א געשמאק אין לעבן. איר וועט האבן די געלעגנהייט צו רעדן דערפון צו אנדערע, ענטפערן אויף חזרה שאלה-בויגנס, און דברי תורה וועלן זיין "מחודדין בפוך".

ווערט א מעמבער היינט, בלויז \$4 א חודש

44.203.5193544

www.lehisvada.com

להתוודע
מחמדי התורה בש"ס

יעדן טאג א פרישע נושא • שיעור יומי דורך בארימטע מגי"ש • הערליכע גליון • שאל את הרב • פראגע בויגן

Take the daf to a new level

Embark on a new path

The beautiful topics, which will be discussed in the lehisvada shiurim encompass the entire spectrum of Jewish daily life.

You will not be learning gemara by rote, you will start living the gemara! Your yiddishkeit, your Shabbos and Yomtov will take on a new dimension like never before.

TMC • 718.925.2300

LEHISVADA
מחמדי התורה בש"ס

BECOME A MEMBER FOR \$4 A MONTH

718.298.2416

www.lehisvada.com

NEW TOPIC DAILY • DAILY SHIUR TO LISTEN AND WATCH • BEAUTIFUL PAMPHLET • ONLINE FORUM • ASK THE RAV • QUESTION REVIEW SHEET

Sponsored by